

DRIEPAS

Verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Grossen-Loo

Jaargang 32

nr.2

juni 2015

In dit nummer:

De Gelderse
limes herzien.

Oorlogs-
verhaal
van Dinie
Derksen-
Franken

Wim van
Hugo Peters
in Oorlogstijd

Verenigings-
nieuws

Museumparels

Zoekplaatje

www.hkdgl.nl

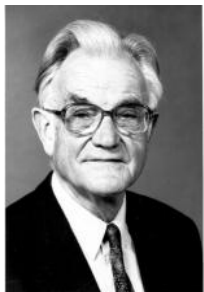

Inhoudsopgave

In dit nummer:

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
Colofon	3

Oorlogsverhaal van Dinie Derksen-Franken	4
--	---

Wim van Hugo Peters in Oorlogstijd Aflevering 1 uit een serie van 3 afleveringen.	6
--	---

Museumparels zijn voorwerpen met een verhaal	10
--	----

Zoekplaatje	11
-------------	----

De Gelderse limes herzien	12
---------------------------	----

Een nieuwe identificatie van de overgeleverde Romeinse plaatsnamen in Gelderland.

Verenigingsnieuws	22
-------------------	----

Jaarprogramma	23
---------------	----

Toen en nu	24
------------	----

Bij de voorpagina

In dit nummer een artikel van Jan Verhagen over de Gelderse *Limes* met daarin een nieuwe identificatie van de Romeinse plaatsnamen. Op de voorpagina een uitsnede uit de Peutingerkaart die in dit artikel veelvuldig genoemd wordt.

De Tabula Peutingeriana of Peutingerkaart is een rol perkament, samengesteld uit 12 bladen van ongeveer 38 cm hoog, elk 59 tot 65 cm lang, met een totale lengte van 6,82 m. De kaart is een kopie van een Romeinse reiskaart uit de 3e of 4e eeuw. Zij beslaat een gebied van Groot-Brittannië, Spanje en Noord-Afrika in het westen tot de rivier de Ganges in het oosten. Het eerste blad, met daarop het Iberisch Schiereiland en de Britse eilanden is verloren gegaan, waardoor er nog maar 11 bladen resteren. Het spreekt vanzelf dat de kaart niet oppervlakte-getrouw is. Het is veeleer een schematische voorstelling van het wegennet en de etappeplaatsen in het Romeinse Rijk.

De oudste bekende kopie is een handschrift uit de 13e eeuw, dat nu bewaard wordt in de Oostenrijkse Nationale Bibliotheek in Wenen. Het is deze kopie die de naam gaf aan de kaart. Vervaardigd door een monnik uit Colmar werd de kaart uit een bibliotheek in Zuid-Duitsland opgeduikeld door Conrad Celtis, die het document in 1507 naliet aan de humanist Konrad Peutinger uit Augsburg.

Geachte leden, abonnees,

Mede dankzij de inzet van enkele vrijwilligers is het ons gelukt om de tweede Driepas voor 2015 nog voor de vakantie bij u te bezorgen. Het is wel wat later dan volgens de planning de bedoeling was maar dit werd veroorzaakt doordat er wat andere activiteiten bij onze toch al drukke werkzaamheden bij kwamen. Een daarvan was onze aanwezigheid op de manifestatie Das Groessen, die door ons zeer positief is ervaren en ook een aantal nieuwe leden heeft opgeleverd. De reacties op de door ons getoonde foto's waren geweldig leuk en we hebben weer veel namen toe kunnen voegen aan ons fotobestand.

In deze uitgave hebben we twee artikelen over de Tweede Wereldoorlog, waarbij het artikel van de heer Jonker in drie delen zal worden geplaatst.

Naar aanleiding van de lezing van de heer Verhagen na de jaarvergadering in maart, bieden wij u een zeer interessant artikel over de Romeinse Limes en zijn bevindingen over de ligging van de plaatsen genoemd op de Tabula Peutingeriana ofwel Peutinger kaart.

Ook hebben we een artikel over een Parel uit het Liemers museum en willen we gezien onze nauwe contacten op historisch gebied, hier de komende Driepassen aandacht aan besteden.

Verder de gebruikelijke zaken zoals ons verenigingsnieuws, het zoekplaatje en ons jaarprogramma.

We zullen de komende weken weer veel werkzaamheden moeten uitvoeren in verband met de verhuizing naar onze nieuwe locatie in de OGtent in het centrum van Duiven. Graag ontmoeten wij u daar een keer na de vakantie op de gebruikelijke dinsdagavond.

Een ieder die op vakantie gaat wensen wij fijne zonnige dagen en veel leesplezier in onze Driepas.

G. van Hunen
Voorzitter

Driepas is een uitgave van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo en verschijnt drie a vier maal per jaar.

Losse nummers € 3,00.

Driepas is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters. In profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

Redactieadres:

*redactie@hkdgl.nl of
Rijksweg 53
6921 AC Duiven*

Redactie:

*C.M.J.M. van den Brink
F. Boekhorst
G. van Hunen*

Bestuur:

bestuur@hkdgl.nl

Voorzitter:

G.H. van Hunen (0316-52 73 66)

Secretaris:

*secretariaat@hkdgl.nl
P. Bus*

Penningmeester:

*E. Scheeres
IBAN: NL54RABO0315407484
BIC: RABONL2U*

Public Relations:

G.H. van Hunen

Lid:

M. Hagenaar

Secretariaat:

*secretariaat@hkdgl.nl of
Rijksweg 53
6921 AC Duiven*

Internet:

www.hkdgl.nl

twitter

@hkdgl

Oplage: 300 stuks

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost €14,00 per jaar; het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar. Een abonnement op alleen de Driepas kost € 7,50 per jaar. Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven, Zevenaar en Westervoort betalen € 3,50 als bijdrage in de verzend- en portokosten. Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk voor 1 december van het lopende jaar. Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

Oorlogsverhaal van Dinie Derksen-Franken

Mijn naam is Dinie Derksen-Franken geb. 04 sept 1932. Wij woonden tijdens de oorlog aan de Eltensestraat in Duiven. Hier is mijn oorlogsverhaal over datgene wat mijn vader, Jan Franken tijdens de oorlog is overkomen en wat ernstige gevolgen had voor ons gezin.

Mijn oorlogsverhaal:

Hoe ik met 11 jaar en 5 maanden ineens volwassen werd. We waren een gelukkig gezin; vader, moeder en vier kinderen. Tot de dag, op 22 februari 1945, dat mijn vader zijn rechterarm afgeschoten werd door de tommy's (Engelsen). We waren geëvacueerd in Beltrum, kort bij Groenlo. Mijn Vader moest met paard en wagen rijden voor de voedselvoorziening "de coöperatie". Dat hield in van Borculo naar Duiven om voedsel te brengen voor de mensen die achtergebleven waren in Duiven en ook voor de Duitse weermacht soldaten.

Hij werd hiertoe gedwongen en er ging zelfs een soldaat op de fiets mee (op en neer). Zo ook op deze dag, 22 februari, het was mistig en tegen 10 uur brak de zon door. Het was op de Groenloseweg met aan beide kanten bomen en mijn vader had al steeds vliegtuigen gezien die steeds dezelfde richting vlogen. Tot net voor Borculo was een stuk weg waar geen bomen stonden en een van die vliegtuigen omdraaide. Die had het op mijn vader met paard en wagen gemunt en hem beschoten. Het was vlakbij een huis waar hij eerst nog de vluchtelingen heeft afgezet die op de wagen zaten want die nam hij ook elke keer mee en die hadden gelukkig niets.

Hij heeft het paard met de wagen nog gedraaid en is naar dat huis gelopen om zichzelf te beschermen maar voordat hij het huis had bereikt werd hij ge-

Jan Franken, Geboren: 13-10-1903, Overleden: 24-10-1988.

raakt en verloor hierbij zijn rechterarm. Zijn tabaksdooz heeft hem gered want daar is de kogel op afgeketst en anders had hij ook zijn rechterbeen

Woonhuis fam. Franken aan de Eltensestraat.

verloren. Bij dat huis aangekomen heeft een jonge jongen (12 jaar oud) zijn arm afgebonden om verder bloedverlies te voorkomen, anders was hij doodgebloed. Mensen uit de buurt hebben hem een borrel gegeven om de pijn een beetje te verzachten en of het echt heeft geholpen weet ik niet. Ze hebben hem toen op een bakfiets vervoerd die gereden werd door een man die uit Alkmaar kwam en die eten kwam halen in de Achterhoek voor de mensen in Alkmaar. Die heeft hem naar het ziekenhuis gebracht in Lochem. Mijn Moeder is met Ome Gerhard, waar we geëvacueerd waren, naar het ziekenhuis in Lochem gegaan. De volgende dag en dagen mocht ik mee met de fiets en het was nog best een heel eind fietsen. We moesten vaak zelf nog voor onze veiligheid zorgen en regelmatig in een slootkant duiken of in struiken of bos schuilhouden want de Engelsen schoten overal op, zelfs op dieren. Toen we bij mijn vader in het ziekenhuis kwamen, zei mijn vader dat hij niet meer de kost voor ons kon verdienen. Het is tot nu toe het ergste wat mij is overkomen dat hij dat tegen mij zei. Ik heb toen tegen mijn vader gezegd; ik zal hier meehelpen. Van toen heb ik altijd hard gewerkt. Je kunt niet bedenken maar ik heb van alles aangepakt om geld te verdienen. Wat ik heel erg vind is dat niemand behalve Ome Gerard (die niet eens familie was) ons heeft geholpen of iets voor mijn vader heeft gedaan. Zelfs de Burgemeester, waar mijn vader voor werk is gaan vragen, zei: als je twee handen had dan had je bunkers kunnen gaan ruimen waarop mijn vader heeft geantwoord: als ik twee handen had was ik niet hier gekomen. In het begin werden ze financieel een half jaar lang geholpen door mijn opa en oma. Via een bekende die bij de

Links Jan franken.

Rijksverzekeringsbank werkte, heeft deze voor mijn vader uitgezocht dat hij toch nog een kleine vergoeding kreeg van 20,- gulden en 64 cent (waar hij zelf voor gespaard had) voor een gezin met vier kinderen.

Maar we hebben zelf de handen uit de mouwen gestoken en alles aangepakt en we hebben nooit meer de hand op hoeven te houden. We waren een fijn gezin en met het weinige wat we hadden waren we tevreden. Allemaal gezond dat is heel veel waard en ik heb zelfs mijn ouders en schoonouders mogen verzorgen en heb hier nooit spijt van gehad en denk wel eens; moet dit altijd betaald worden. Ik heb er veel voor teruggekregen en ben dankbaar dat ik dit heb kunnen doen en al was ik hier al jong toe gedwongen.

Dit is mijn oorlogsverhaal: Dinie Derksen-Franken.

Wim van Hugo Peters in oorlogstijd (1/3)

Het is passend om zeventig jaar na het einde van W.O.II aandacht te schenken aan de lotgevallen in 1943 tot en met 1945 van Wim Peters uit 't Loo. Die lotgevallen zijn weliswaar in kleine kring enigszins bekend, maar zeker niet eerder in Driepas gepubliceerd.

Wilhelmus Johannes Theodorus Peters is op 28 februari 1919 geboren op Doekenstadt (Loostraat). Zijn ouders zijn Hugo Peters en Wilhelmina (Willemin) Maria Paulina Evers. Vandaar dat Wim in 't Loo bekend staat als 'Wim van Hugo Peters'; er wonen meerdere onderling niet (rechtstreeks) verwante families Peters in het dorp en men wil duidelijkheid.

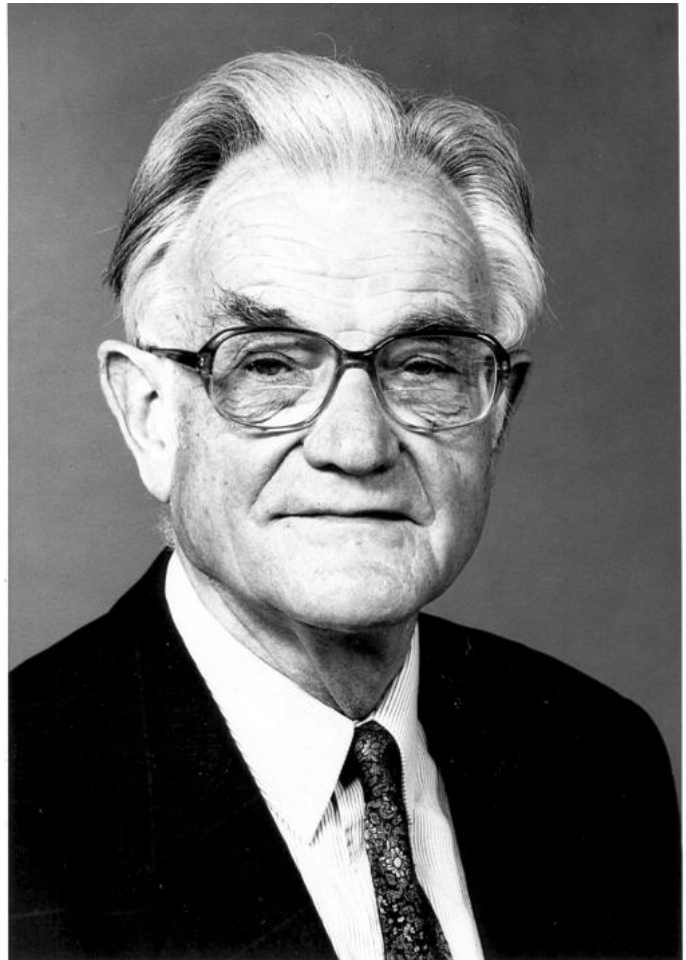
Het is ook in een ander opzicht passend aandacht te schenken aan 'Wim van Hugo Peters'. Het is dit jaar precies tien jaar geleden dat hij op 31 mei 2005 te Nijmegen is overleden.

Degenen die al lang lid zijn van onze vereniging of abonnee op Driepas herinneren zich prof. dr. W.J. Th. Peters als auteur van talrijke artikelen in Driepas en menigmaal heeft hij ook lezingen gegeven. Zijn artikelen en lezingen hadden meestal relatie met zijn geliefde geboortestreek en -dorp, maar ook met zijn kennis van de Klassieke Archeologie heeft hij zijn gehoor weten te boeien.

Als in 1940 de oorlog uitbreekt is dan nog student Peters (Nijmegen) opgeroepen voor militaire dienst. Zoals bekend zijn na de capitulatie van het Nederlandse leger de militairen als gebaar van goede wil door de Duitse autoriteiten naar huis gestuurd (juni 1940). In 1943 vinden de bezetters aanleiding deze welwillende houding te verlaten, alle Nederlandse militairen, beroeps zowel als dienstplichtig, moeten zich melden voor afvoer naar krijgsgevangenschap in Duitsland en Polen. Studenten moeten zich melden voor de Arbeitseinsatz. Velen doen dat niet en duiken onder. Ook Wim Peters meldt zich niet, hij heeft inmiddels zijn studie hervat.

Boerderij "Doekenstadt", Loostraat 60 in 1989, Foto Historische Kring Duiven-Groessen-Loo (HK/J 003-60).

1919 - 2005

De periode Kamp Vught

Al vroeg tijdens de bezetting ontstaan er vluchtroutes, waarlangs ontsnapte krijgsgevangenen proberen bijv. het niet bezette deel van Frankrijk (Vichy-Frankrijk) te bereiken.

Een van die routes loopt via Groessen, Loo, Middelwaard, Looweer naar Huissen. Vandaar worden zij naar het station in Nijmegen gebracht. Met een spoorkaartje naar Tilburg gaan zij in de richting van Poppel, Turnhout en Brussel, alwaar zij in van valse papieren worden voorzien teneinde hun reis naar Frankrijk te kunnen voortzetten. De Fransen spreken van de Ligne de Bac ('ontsnappingslijn via de veerpont')[1].

Wim Peters raakt zijdelings betrokken bij deze illegale onderneming. Op de Middelwaard woont Bernard Berndsen en als er Fransen onderweg zijn, vraagt hij Wim Peters om te tolken.

Er zijn meer namen bekend. In Groessen is boerderij De Schrauwei, waar broer Toon Berndsen woont, een halteplaats. De medewerking van veerbaas Wim Martens en zijn zoons is uiteraard onontbeerlijk, terwijl in Huissen ook de heer Wim Helmich en kapelaan De Kruijff een rol hebben gespeeld[2].

Door verraad wordt deze lijn in het voorjaar van 1943 opgerold.